

ภาพรวมของกรอบการประชุมที่เกี่ยวข้องกับกองสันติภาพ ความมั่นคงและการลดอาวุธ

กองสันติภาพ ความมั่นคงและการลดอาวุธ (Peace, Security and Disarmament Division) เป็นหน่วยงานหนึ่งภายใต้กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑. ดำเนินการเกี่ยวกับปัญหาการเมือง สันติภาพ และความมั่นคงระหว่างประเทศภายในกรอบขององค์การสหประชาชาติและองค์การระหว่างประเทศ

๒. ดำเนินการเกี่ยวกับงานของคณะมนตรีความมั่นคงและงานประชุมของคณะกรรมการประสานงานว่าด้วยการปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ

๓. ประสานงานและสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับงานด้านลดและควบคุมอาวุธ การต่อต้านการก่อการร้าย การรักษาสันติภาพ การคว่ำบาตร และการปลดปล่อยอาณานิคม

กองสันติภาพ ความมั่นคงและการลดอาวุธจึงมีภารกิจในการประชุมที่สำคัญในกรอบสหประชาชาติ เพื่อดำเนินภารกิจในข้างต้น ดังต่อไปนี้

๑. การประชุมใหญ่สามัญ พลังงานปรมาณูระหว่างประเทศ (IAEA)

การประชุมใหญ่สามัญ พลังงานปรมาณูระหว่างประเทศ (International Atomic Energy Agency: IAEA) เป็นการประชุมเพื่อพิจารณาและอนุมัติงบประมาณในการส่งเสริมการใช้พลังงานนิวเคลียร์ในทางสันติ การพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ และการป้องกันไม่ให้เกิดการใช้เพื่อการทหาร รวมถึงตัดสินใจและกำหนดนโยบายเกี่ยวกับประเด็นอื่นๆ ที่ได้รับการเสนอโดยคณะผู้บริหาร ผู้อำนวยการใหญ่ และจากประเทศสมาชิก ซึ่งจัดขึ้นในเดือนกันยายนของทุกปี โดยผู้เข้าร่วมประกอบด้วย (๑) เจ้าหน้าที่ระดับสูงของ IAEA (๒) ผู้แทนจากประเทศสมาชิก IAEA ทั้ง ๑๘๐ ประเทศ (๓) ผู้แทนจากรัฐที่ไม่ใช่สมาชิกที่ได้รับการเชิญ และ (๔) ผู้แทนองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

ก่อนการประชุม กองสันติภาพฯ จะศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรองรายงานและร่างข้อมติในการประชุมที่จะเกิดขึ้น ซึ่งบางข้อมติดาจเป็นข้อมติที่มีการยื่นต่อเนื่องในหลายสมัยการประชุม ผู้แทนแต่ละประเทศสมาชิกจึงมีความจำเป็นต้องศึกษาคู่มือข้อมติทั้งในการประชุมครั้งก่อนๆ ที่ผ่านมาและร่างข้อมติในครั้งที่กำลังจะเกิดขึ้น โดยเฉพาะเรื่องที่มีความอ่อนไหวในทางการเมืองระหว่างประเทศ เช่น ยูเครน เกาหลีเหนือ และอิหร่าน เพื่อเตรียมท่าทีที่เหมาะสมของประเทศต่อข้อมติดังกล่าว

ส่วนใหญ่แล้ว ระยะเวลาในการประชุมใหญ่สามัญของ IAEA จะใช้เวลาประมาณ ๕ วัน เริ่มด้วยการกล่าวถ้อยแถลง (statement) ของผู้แทนประเทศต่างๆ ในลักษณะ Opening Remarks จากนั้นจะเป็นการประชุมเพื่อรับรองมติต่างๆ ซึ่งถ้าเป็นข้อมติที่ต้องใช้เวลา ก็อาจมีการประชุม Informal Session หรือที่เรียกว่า

Committee of the Whole (COW) แยกไปให้ประเทศสมาชิกเจรจาตกลงกันในเนื้อหาเพื่อให้ได้ฉันทามติ โดย Informal Session มีทั้งการจัดแบบคู่ขนานในเวลาเดียวกันและคนละเวลากับการประชุมใหญ่ ดังนั้น คณะผู้แทนไทยจึงประกอบด้วยผู้แทนจากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่จากกระทรวงการต่างประเทศที่ดูแลเรื่องการลดอาวุธนิวเคลียร์ ผู้แทนสำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ ผู้แทนสถาบันเทคโนโลยีแห่งชาติ ฯลฯ เพื่อให้สามารถเข้าร่วมและติดตามหารือประเด็นหรือร่างข้อมติในการประชุมที่เกิดขึ้นอย่างคู่ขนานทั้งหมดได้ นอกจากนี้ ในระหว่างการประชุมก็มักมีการจัดนิทรรศการ side event เชิงวิทยาศาสตร์ที่เปิดโอกาสให้หลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าร่วมได้เช่นกัน

๒. การประชุมว่าด้วยสนธิสัญญาห้ามอาวุธนิวเคลียร์ (TPNW)

การประชุมว่าด้วยสนธิสัญญาห้ามอาวุธนิวเคลียร์ (Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons: TPNW) เป็นการประชุมเพื่อพิจารณาและตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้หรือการบังคับใช้สนธิสัญญาว่าด้วยการห้ามอาวุธนิวเคลียร์ (TPNW) การนำไปปฏิบัติและสถานะของสนธิสัญญา รวมทั้งมาตรการสำหรับการขจัดโครงการอาวุธนิวเคลียร์ที่ได้รับการตรวจสอบ ซึ่งจะจัดขึ้นทุกๆ ๒ ปี และมีการทบทวนการประชุมทุกๆ ๖ ปี ผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วย (๑) ผู้แทนประเทศรัฐภาคีที่ให้สัตยาบันหรือเข้าร่วมสนธิสัญญาแล้ว (๒) ผู้แทนรัฐผู้สังเกตการณ์ (๓) ผู้แทนจากสหประชาชาติ (๔) ผู้แทนองค์กรระหว่างประเทศและระดับภูมิภาค (๕) ผู้แทนคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ และ (๖) ผู้แทนภาคประชาสังคม

ก่อนการประชุม ผู้แทนจากกระทรวงการต่างประเทศที่รับผิดชอบเรื่องการลดนิวเคลียร์จะต้องมีการเตรียมหารือท่าทีของประเทศไทยที่จะแสดงออกในการประชุมจากการศึกษารายงานของประธานคณะทำงานที่เกี่ยวข้อง และพิจารณาเนื้อหาส่วนที่ประเทศไทยต้องการจะส่งเสริม รวมถึงเขียนร่างถ้อยแถลง (statement) และประสานงานกับประเทศ co-facilitator ในการประชุม

ในระหว่างช่วงการประชุม จะมีการประชุมแยกย่อยที่แตกต่างกันไป เช่น Plenary Conference, Formal Session และ Informal Session ครอบคลุมการอภิปราย ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และความกังวลของประเทศต่างๆ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสนธิสัญญา นอกจากนี้ อาจมีการจัดนิทรรศการเป็น side event ระหว่างการประชุม เช่น นิทรรศการภาพวาดศิลปะของเยาวชนญี่ปุ่นที่ร่วมมือกับโครงการ Mayor for Peace หรือนิทรรศการผลศึกษาของ NGOs เกี่ยวกับผลกระทบของสารกัมมันตรังสีตกค้างต่อเด็กและผู้ใหญ่

บทบาทของประเทศไทยในการประชุม TPNW ค่อนข้างโดดเด่น เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศ ๑ ใน ๓ ประเทศแรกที่ลงนามและให้สัตยาบันต่อ TPNW จึงทำให้ประเทศไทยเป็นเสียงที่สำคัญในเรื่องของการช่วยทำให้สนธิสัญญานี้มีความเป็นสากลมากยิ่งขึ้น โดยไทยได้เป็นผู้ประสานงานอย่างไม่เป็นทางการในเรื่องการส่งเสริม

เกื้อกูลกัน (Complementarity) ระหว่าง TPNW กับสนธิสัญญาอื่นๆ ไทยมีหน้าที่จัดทำรายงานส่งให้ที่ประชุม และจัดการศึกษาว่าการประชุม TPNW สามารถส่งเสริมกฎหมายระหว่างประเทศอื่นๆ อย่างไรบ้าง เช่น ด้านมนุษยธรรม ด้านสิ่งแวดล้อม ฯลฯ นอกจากนี้ หน้าที่หลักของผู้แทนที่เข้าประชุม คือ อภิปรายในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสนธิสัญญาในประเทศนั้นๆ และร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการหารือหรือตัดสินใจในประเด็นต่างๆ

๓. การประชุมทบทวนภาคีสถิติสัญญาว่าด้วยการไม่แพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ (NPT)

การประชุมทบทวนภาคีสถิติสัญญาว่าด้วยการไม่แพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ (Non-Proliferation of Nuclear Weapons Treaty: NPT) เป็นการประชุมเพื่อทบทวนการบังคับใช้ ประเมินการปฏิบัติตามพันธกรณีของสนธิสัญญา และกำหนดแนวทางสำหรับความร่วมมือในอนาคตเพื่อป้องกันการแพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ ส่งเสริมการใช้พลังงานนิวเคลียร์เพื่อสันติ และบรรลุเป้าหมายการปลดอาวุธนิวเคลียร์ ซึ่งจะจัดขึ้นทุกๆ ๕ ปี ผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วย (๑) ผู้แทนจากประเทศภาคีของ NPT จำนวน ๑๙๑ ประเทศ (๒) ผู้แทนจากองค์กรระหว่างประเทศ เช่น องค์การสหประชาชาติ และ (๓) ผู้สังเกตการณ์จากองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO)

๔. การประชุมทบทวนอนุสัญญาห้ามทุ่นระเบิดสังหารบุคคลฯ (Meeting of the States Parties on Anti-Personnel Mine Ban Convention: APMBC)

การประชุมทบทวนอนุสัญญาห้ามทุ่นระเบิดสังหารบุคคลฯ (Meeting of the States Parties on Anti-Personnel Mine Ban Convention: APMBC) เป็นการประชุมเพื่อติดตาม ทบทวนความคืบหน้าในการปฏิบัติตามพันธกรณีของอนุสัญญาฯ รวมถึงหารือเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขจัดทุ่นระเบิดสังหารบุคคลทั่วโลก เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างรัฐภาคีในการขจัดปัญหาทุ่นระเบิดสังหารบุคคล รวมถึงเพื่อหาทางออกในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทุ่นระเบิดสังหารบุคคลของรัฐภาคี ซึ่งจะจัดขึ้นทุกปี ผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วย (๑) ผู้แทนจากรัฐภาคีทั้งหมดที่ได้ให้สัตยาบันในอนุสัญญาฯ ๑๖๕ ประเทศ (๒) ผู้แทนจากองค์กรระหว่างประเทศ (๓) องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) และ (๔) ผู้สังเกตการณ์ ซึ่งอาจเป็นผู้แทนจากประเทศที่ไม่เป็นภาคีอนุสัญญาฯ ได้

๕. การประชุมรัฐภาคีว่าด้วยสนธิสัญญาการค้าอาวุธ (ATT)

การประชุมรัฐภาคีว่าด้วยสนธิสัญญาการค้าอาวุธ (Arms Trade Treaty: ATT) เป็นการประชุมเพื่อหารือและประเมินผลการปฏิบัติตามสนธิสัญญาฯ รวมทั้งพิจารณาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการค้าอาวุธทั่วไป

ซึ่งจะจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วย (๑) ผู้แทนจากประเทศที่ลงนามในสนธิสัญญาฯ ๑๑๒ รัฐภาคี (๒) ผู้สังเกตการณ์จากสหภาพยุโรป (๓) องค์การระหว่างประเทศต่างๆ และ (๔) องค์การภาคประชาสังคมที่เข้าร่วมการประชุมในฐานะผู้สังเกตการณ์

นอกจากนี้ ประเทศไทยยังมีการประชุมส่วนราชการเพื่อหารือและพิจารณาความพร้อมของไทยในการให้สัตยาบันสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ โดยพิจารณาจากข้อดี-ข้อเสีย และผลกระทบต่อไทยในการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศและเทคโนโลยีทางการทหารภายในประเทศจากการซื้อ-ขายอาวุธกับต่างประเทศ

ปัจจุบัน ประเทศไทยเป็น ๑ ใน ๒๙ ประเทศ รวมทั้งมาเลเซียและกัมพูชา ที่มีสถานะเป็นรัฐผู้ลงนามในสนธิสัญญา ATT แต่ยังคงอยู่ในระหว่างการดำเนินการเพื่อให้สัตยาบัน ซึ่งไทยถือว่าเป็นประเทศที่มีความก้าวหน้าเรื่องนี้ โดยประเทศสมาชิก ASEAN ประเทศที่เป็นรัฐภาคีและให้สัตยาบัน ATT แล้วมีเพียงประเทศฟิลิปปินส์

นอกจากนี้ กองสันติภาพฯ ยังปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้แทนไทยในการประชุมอีกหลายเวทีที่เกี่ยวข้องกับการรักษาสันติภาพ ความมั่นคงระหว่างประเทศ และการลดอาวุธ โดยการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของไทยและต่างประเทศ เพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านสันติภาพผ่านกลไกสหประชาชาติ

รวบรวมและเรียบเรียงโดย

นางสาวแพรวพรรณ เหล่ามโนธรรม

คณะอักษรศาสตร์ หลักสูตรนานาชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นักศึกษาฝึกงานกรมองค์การระหว่างประเทศ

ระหว่างวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๘ – ๑ สิงหาคม ๒๕๖๘

อ้างอิง

กฎกระทรวง แบ่งส่วนราชการกรมองค์การระหว่างประเทศ (2002) สืบค้นจาก

<https://image.mfa.go.th/mfa/0/mkKfL2iULZ>

การประชุมทบทวนอนุสัญญาห้ามทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ครั้งที่ 4 ณ กรุงออสโล" ระหว่างวันที่ 25-29 พฤศจิกายน 2562 พลโทสิทธิพล นิมนวล ผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติ นำคณะผู้แทนไทยเข้าร่วมการประชุมทบทวนอนุสัญญาห้ามทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ครั้งที่ 4 (2019) สืบค้น

จาก <https://tmac.rtarf.mi.th/tmac/index.php/th/2019-03-06-08-36-06/269-4-25-29-2562-4>

การประชุมใหญ่สามัญ สืบค้นจาก <https://meetings.unoda.org/npt-/treaty-on-the-non-proliferation-of-nuclear-weapons-preparatory-committee-for-the-eleventh-review-conference-first-session-2023>

รู้จัก IAEA ทำไมหน่วยงานนี้ถึงสำคัญในเวทีโลก (2024) สืบค้นจาก

<https://www.oap.go.th/2024/09/10/iaea-oap/>

สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ (Arms Trade Treaty: ATT) (2022) สืบค้นจาก

<https://www.mfa.go.th/th/content/5d5bcfc115e39c306001b761?cate=5f1aba0039164819fc32c0ba>

สนธิสัญญาว่าด้วยการไม่แพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ – คณะ (2023) กรรมการเตรียมการสำหรับการประชุมทบทวนครั้งที่ 11 สืบค้นจาก <https://meetings.unoda.org/npt-/treaty-on-the-non->

[proliferation-of-nuclear-weapons-preparatory-committee-for-the-eleventh-review-conference-first-session-2023](#)

ไทยเป็นประเทศที่ ๑๒๓ ที่ลงนามในสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ (The Arms Trade Treaty: ATT) (2022) สืบค้นจาก

<https://www.mfa.go.th/th/content/5d5bce6915e39c3060015567?cate=5d5bcb4e15e39c306000683b>

TPNW Meeting of States Parties สืบค้นจาก

https://www.icanw.org/tpnw_meeting_of_states_parties